

گۆشتى سىز

زىدادبونى رېژەى ترشى يورىك يان يورىك ئەسىد Uric Acid لە خويندا، لەوانەيە كە

بە خۇراک خۆت لە نەخۆشى دىل بپارىزە

سودبەخشىن. سەوزە و مېوە دەولەمەندىن بە فېتامېن و كاتزى جۇراوجۇر كە يارمەتى كىرەدە كېمىيەكەنى ناو شانەكەنى مېشك دەدەن. چەندىن ماددەى رووئەكى گىرنگ كە رەنگەكەنى سەوزە و مېوەكەن پېكەندىن سوودى زۇرىان ھەيە بۇ تەندروستى، ھەررەھا ماددەى دژەتەنى بەھيژن كە رۇلىان ھەيە لە پاراستنى تەندروستى مېشكەدا. جگە لەمانە، چەورى ئۇمىگا 3 ھارىكارى بىنا و فرمانى خانەكەنى مېشك دەكات. ماددەى كافائىن ھاندەرە بۇ مېشك بە مەرچىك برى رۇژانەى لە 300 مىللىگرام رەت نەكات. سەوزە و مېوەى رەنگ تارىك ھەلبۇزە (تازە يان فېرىزراو)، گوپۇز و زەبىتى گوپۇز، باوى، فسق، كازو، ماسى سالەمۇن، نېسك، رۇژانە تەنيا دوو كوپ قاو، چاى سەوز يان چاى سېى، ھەررەھا ھەول بە رۇژانە برىكى زۇرى ناويش بھۆيتەو.

دەتوانىت بە پەپەردەنى چەند جۇرىكى خۇراک خۆت لە نەخۆشى دىل بپارىزىت كە زۇر جار كوشندەيە. ئەو خۇراكانەى كە سووديان ھەيە بۇ پاراستنى دىل برىتېن لە سەوزە و مېوەى رەنگاوپەنگ، چەورى جۇرى ئۇمىگا 3، دانەوئەلى تەواو Whole grains واتە بە

كردارى فېزىياى زۇر سېى و ساك نەكراون. ئەم خۇراكانە نەك تەنيا بۇ تەندروستى دىل، بەلكو بۇ تەندروستى مېشكىش پېوستىن و

پەيوەندى نيوان خۇراک و خەو

دەزىزىتى و لە خەويكى نارام بېبەشت دەكات.

داهزانى لەش و ھىلاكى بکەيت، بە تايبەتى كە كاربۇھىراتى زۇر لەخۇبگىرەت وەكو برنج، نان، پەتاتە يان شىرىنى، رېژەى بەزى كافائىن Caffeine لە خواردنى وەكو شوکولاتە و نەستەلە يان لە خواردنەوکاندا وەكو چاى، قاو، كاکاو، كولا، خواردنەو و زەبەخشەكان ئەگەرچى لە سەررەتا و روژىتەرە بۇ مېشك، بەلام سەررەنجام ھۆرمەنەكان بلۇك دەكات لە مېشكدا وات لېدەكات كە توشى بۇرژان بېت، ئەگەر خواردنەوئە ئەلكھول سەررەتا وات لى دەكات كە ھەست بە خاوبونەو بەكەيت و زوو بچىتە خەو، بەلام لە دىزىزى شەوئا خەوت

ئەو راستىيەكى زانستىيە كە بە ھەندىك جۇرى خواردن توشى بۇرژان دەبېت و بە ھەندىكى تر ھەست بە وزە و چالاكى دەكەيت، ئەمەش بۇ ئەو دەگەرپتەو كە ھەندىك خۇراک كارىگەرىيان ھەيە لەسەر چۆنىيەتى نووستنت لە شەوئا و چۆنىيەتى بەئاگابونت لە رۇژادا. بە گشتى خۇراكى پر لە كاربۇھىدرات وەكو نان و ھەويركارىيەكان وات لېدەكەن كە زياتر ئارەزوى نووستن بکەيت، خۇراكى كاربۇھىدرات و پروتېن بەيەكەو وەكو دانەوئەلى و شىر يان كېك و پەنير زياتر توشى بۇرژانت دەكەن. خواردنى ژەمىكى گەورە وات لېدەكات كە ھەست بە

بەھاي خۇراكى كاکاو

ئۇكسان بە كردارىكى دژەئۇكسان ھاوسەنگ نەيىتەو، ئەو زيان بە خانەكان دەگەيەنېت كە ھەندىك جار دەگاتە ناوكى خانە، ئەمەش دەبېتە ھۆى دابەشبوونىكى كۆنترۇلنەكراوى خانەكان و سەررەلدانى شېرەنچە. فلاقۇنۇيدەكان، لەش لەم ماددە زيانبەخشەنە پاك دەكەنەو. كاکاو خوينبەرەكانى دىل لە توشبوون بە رەقبوون دەپارزىت كە ھەندىك جار نۆرەيەكى كوشندەى دىل پەيسدا دەكات. ھەررەھا فلاقۇنۇيدەكان وەكو ئەسپىرېن كاردەكەن بەوئەى كە نايەلن تۇپەلى خوينى مەيىو لەناو خوينبەردا دروست بېت و شان بە شانى كۆلىستېرۇل لەسەر ناويۇشى دىوارى خوينبەردا بىشېتە يان بچەقېت. جگە لەمانە، ماددە فلاقۇنۇيدەكان ئاستى كۆلىستېرۇلى خراب دادەبەزىن و دژى سىكچونىش كاردەكەن.

كاکاو Cocoa بە شېوئەى پاودەر دەكرېتە شوکولاتە، بە سادەى يان لەگەل شىردا دەخورىتەو. سەررەراى بۇنە تايبەت و خۇشەكەى كاکاو، كەرەى كاکاويش لە گەلېك ھەويركارى و شىرىنېدا بەكاردەھېنېت. بەھا تەندروستىيەكەى كاکاو لەوئەدەيە كە رېژەيەكى بەزى لە جۇرىكى ماددە دژەئۇكسانەكان تېدایە بە ناوى فلاقۇنۇيدەكان Flavo-noids، كە بە گىرنگىن ماددەى ناو كاکاو دەژمىردىن و زۇر بەتوندى بەرەنگارى ماددە يان كۆلكە سەررەستەكان Free Radicals دەبەنەو. كۆلكە سەررەستەكان ئەو ماددانەى كە ئۇكسىجىيان بە ئەلىكترونىكى ناتەواوودە تېدایە لە شى مرۇفدا دروست دەبن و كردارى ئۇكسان Oxidation پەيدا دەكەن، ئەگەر

تەندروستى

گولان

ژمارە (۷۸۷)
۲۰۱۰/۶/۲۸

وور و نه خوښی به گه كان

بيټه هوځى هوكردنى جومگه به شيوې نازارنكى توند و كتوبر، ناوسان و سووربوونه وى جومگه. زياد خواردنى گوشتى سوور هوځاړنكى زهقى هم گرافته يه، هه بويه شه كه به مجوره وى هوكردنى جومگه ده گوتريت دهردى به گه كان يان گوت Gout. نازارى جومگه مرؤف به سهختى نارحمت دهكات. له نه خوښى به گه كاندا، توشبوو زور جار له درهنكى شهودا له بهر نازارنكى تيزى پهنجه يه كى گه وهرى پينه كان له خه و راده چهنيت. نازارى جومگه له وانه يه كه يهك جومگه يان پتر بگرته وه، به لام به گشتى يهك جومگه ده گريته وه. هوځاړه كانى ترى نازارى جومگه بريتين له: زياد به كار هيتان يان ماندو وركردنى جومگه كان، زهر و شكان، هوكردنى جومگه به ميكروب كه ده يتته هوځى نازار و سووربوونه و ناوسانى جومگه، هوكردنى ژييه كانى ماسولكه كان، نه نفلو نزا، سوور ژره و سوور ژره ته لمانى، تاي روماتيزمى، ميكوت، هوكردنى ژره وى سابوونه ته ژنو، هوكردنى نيسك. بۇ چاره سه وركردنى نازارى جومگه له نه خوښى به گه كاندا، دهرمانى تايه تى دژهانزار و دهرمانى كه مكر دنه وى ناستى يوريك نه سيد له خوينا به كارد هيترين له گه كه مكر دنه وى خواردنى گوشتى سوور و گوشتى نه اندامه كان.

وريا به له چه ورى نازهلې

خوراكه نازهلېيه كان Animal foods ريزه يه كى بهرز له چه وريه تيره كان له خوده گرن. چه وريه تيره كان Saturated Fats به چه وريه خراپه كان ناسراون، چونكه سهراچون بۇ كوليستيرول له له شه دا. ريزه وى چه ورى له خوراكه نازهلېيه كاندا جياوازي هه يه، بۇ نمونه گوشت يان ماسولكه ريزه وى چه ورى كه متره به به اورد له گه ل جهرگ و نه اندامه كان و بهز و دونگ، هه وها گوشتى په له وهر هه تا سپتر بيت ريزه يه كى كه مترى چه ورى له خوده گريت، شير و بهر هه مة كانى شير چه ورى زور يان تيداپه نه گه له كار گه ته لپاندا مامه لپان له گه لدا نه كرايت بۇ كه مكر دنه وى ريزه وى چه ورى. نيتاس هه نديك كه س پيمان وايه كه خواردنى دونگ و هكو بهز بۇ تندرستى خراپ نييه، له راستيدا بهز يان دونگ به شيويه كى سه ركه له ماده وى چه وريه پيكهاتون. هه 100 گرام بهز يان دونگ تزيكه وى 900 كالورى وزه ده دات، واته بريكي زورى وزه كه نه گه به زيادى بخورين دهنه شه گه رى زياد بوونى كيش و قه لوى و زياد بوونى ناستى كوليستيرولى خوين. نهو كه سانه وى كه ده بى خويان پاريزن له چه ورى نازهلې نه وانه كه كيشه و كوليستيرول و قه لويان هه يه، هه وها تووشبوون به نه خوښى دل، جهلته و ميشك، رهقبونى خوئنه ره كان، بهرزبوونه وى په ستانى خوين، نه خوښى شه كره.

نايا زياد خواردنى نيشاسته قه لهوت دهكات؟

خوراكه كاربو هيدراتيه كان Carbo-hydrates كه نيشاسته و شه كره كان و ريشال ده گره وه به ناسترين و هه رزاترين سهراچا وى وزه وى خوراكي ده ژميردين. به خواردنى كاربو هيدرات پله وى گه رمى له ش به نه گوړى ده مي پينه وه و فرمانى نه اندامه كانى پى راده پيريت، هم وزيه هيزى جولان دنه وى ماسولكه كانى له شيش دابين دهكات. يهك گرام كاربو هيدرات 4 كالورى وزه به له ش ده به خشيت. گلو كوز كه ساده ترينى شه كره كانه، تاكه سهراچا وى وزيه بۇ ميشك و ماسولكه كان. خوراكه كاربو هيدراتيه كان رولى گه وريان هه يه بۇ هيشتنه وى هاسه نكي نيوان تاو و كانزاكان له له شدا. باشته كه نيوى خوراكي روزه مان له

تندرستى

گولان

ژماره (۷۸۷)
۲۰۱۰/۶/۲۸

۶۹

رەگەزى كۆرپە كەت بزانە

رېژدەكى دەگاتە %80-90 بە مەرجىك پشكىنەرى سۇنار بە وردى تىببىنى تىوان قاچەكانى كۆرپە كەت بكات. شىكىردنەۋەدى شلەى ئەمىنۆن Amniocentesis لە تاقىگەدا ئەنجامى %100 مان دەداتى سەبارەت بە رەگەزى كۆرپە، بەلام ئەم پشكىنە تەنيا بۆ حالەتى تايبەت ئەنجام دەدرىت وەكو پشكىنەرىكىدى سەقتى زگماكى يان گىرتى كرۇمۇسۇمى يان مەنگۆلىزم. پشكىنەى DNA ى خوئى دايكىش رەگەزى كۆرپە دەستىشان دەكات، بەلام ئەم پشكىنە چۈنكە پارەى زۇرى تىدەچىت، تەنيا لە تاقىگەى زۇر تايبەتدا ئەنجام دەدرىت.

باۋەر بىكەت يان ئەكەت، ئىستاش ھەندىك ئافرتى دووگىان بەتايبەتى نۆبەرەكان بۇ پشكىنەرىكىدى يان زانىنى رەگەزى مىندالەكەيان پەنا بۇ سەرجاۋەى كۆن و بىروراپى ھەلە دەبەن، بۇ نمونە دەلېن ئەگەر رشانەۋەى بەيانىان بە درىژاى رۇژ بەردەوام بىت رەگەزى كۆرپەكە مى دەبىت و ئەگەر كۆرپەكە زىاتر لە پششەۋە يان لە خوارەۋەى سىكدا بىت ئەوا رەگەزى كۆرپەكە نىر دەبىت. پشكىنەى سۇنار Ultrasound باشتىن و سەلامەتتىن رىنگەى بە زانىنى رەگەزى كۆرپەكەت كە چىگەى متمانەىە و ھەر لە ھەفتەى -18 20 ى دووگىانى و بەسەرەۋە ئەنجامى تەۋاوت دەداتى كە

تەمەلبوونى چاۋ

چۈنكە فەرامۇشكردى ئەو وئنانەى كە لە چاۋە لاۋازەكەۋە دەگەنە مىشك كاردانەۋەىكى

لە بىننى ئاسايدا، ھەر دوو چاۋەكان بە يەكسانى و بە رىكى كاردەكەن. لە نەخۇشى تەمەلبوونى چاۋدا Amblyopia، يەككە لە چاۋەكان بە باشى كارناكات كە پىۋىستە بۇ سىستەمى بىننىكى تەۋا لە مىشكدا، مىشك ئەو وئنانە فەرامۇش دەكات كە لە چاۋە لاۋازەكەۋە ۋەردە گىرېن و تەنيا ئەو وئنانە ۋەردە گىرېت كە لە چاۋە بەھىزەكەۋە دەگەنە سىستەمى بىننى، دەرەنجام بىننى گىشتى لاۋاز دەبىت. زىاتر تەنيا يەك چاۋ دوچارى تەمەلبوون دەبىت، بەلام لەۋانەشە كە ھەر دوو چاۋەكان بگىرېتەۋە. تەمەلبوونى چاۋ لەپاش لەدايكبوون تا تەمەنى 7 سالى لە ھەندىك مىندالدا پەيدا دەبىت. مىندالى توشىۋو لەۋانەىە نەزائىت كە تەنيا يەك چاۋ بۇ بىننى بەكاردىننىت،

ھەۋكردن.. ھۆكارى سەرەكى كونبوونى

لەمىندالاندا دەبىتتە ھۇى ئەۋەى كە ھەۋكردن تەشەنەبكات و بگاتە گۆبى ناۋەراست. بۇيە ھەر كە مىندال ھەۋكردنى لە گەرۋو يان لە ئالۋەكاندا ھەبوو، دەبى زوو لەلەين پزىشكەۋە چارەسەر بىك كە ئەمەش ئەركى دايك و باۋكانە. ھەنگاۋەكانى چارەسەر كردن دەستپىدەكەن بە پاك راگرتنى گۆبى مىندالە توشىۋوۋەكە و پاكردنەۋەى بە پارچە لۆكەىەك، تەرنەكردنى گۆبى و بەكارنەھىنانى ھىچ جۇرىكى قەترە يان دلۇپى گۆبى، بەكارھىنانى دەرمانى دژبەكتىريا لەژىر چاۋدېرى دىكتۇردا.

ھەۋكردنى گۆبى ناۋەراست Otitis media زۇر باۋە بەتايبەتى لە مىندالاندا. گىرنگىرتىن نىشانەكان برىتتىن لە: دەرۋوونى گۆبى بە جەراھەت و شلە، ھەندىك جارىش خوئىكىكى كەم، ئىش يان ژانە گۆبى، زۇرجارىش تايەكى كەم. ھەۋكردنى گۆبى ناۋەۋە ئەگەر درىژخايەن بوو يان زوو چارەسەر نەكرى زۇرجار دەبىت ئەگەرى ھەۋكردنى پەردەى گۆبى كە لەۋانەىە ئەم پەردەىە بدېرى يان كون بىت بەمەۋە نەخۇش گۆبى گران دەبىت و چارەسەرىشى گرانتر دەبىت. زۇرجار ھەۋكردنى ئالۋو و گەرۋو

بەرزبونەۋەى

پەستانى خوئى

نىشانەى تايبەتى نىيە

بەرزبونەۋەى پەستانى خوئى Hy-pertension تاكە نەخۇشىيە كە ھىچ نىشانەىەكى تايبەتى نىيە، بۇيە بە بگۆزى بىدەنگ Silent killer ناۋزەد دەكرىت. پاش دەستىشانكردى نەخۇشىيەكە، توشىۋو دوچارى پەستى و نىگەرانى دەبىت كە ئەمەش سەرتىشە و چەند نىشانەىەكى ترى پەيوەست بە پەستى پەيدا دەكات، واتە بەرزبونەۋەى پەستانى خوئى راستەۋخۇ نايبەتە ھۇى پەيداۋونى ھىچ نىشانەىەك، لە زۇرەى توشىۋواندا بەرزبونەۋەى پەستانى خوئى بە رىكەوت دەستىشان دەكرىت. لەۋانەىە كە بەرزبونەۋەى پەستانى خوئى بۇ ماۋەى چەندىن سال بە ھىمنى و بى نىشانە بىننىتەۋە و توشىۋو ھەستى پىنەكات و ژيانىكى ئاساىى بباتە سەر تا ئەو كاتەى كە توشى ئالۋزىيەكان دەبىت و لە پرىكەۋە زەبرىكى گەرە لە تەندروسى دەدات بە شۆۋى جەلتە يان ئىفلىجى لە ئەنجامى خوئىبەرىون لەناۋ شانەكانى مىشكدا، لەۋانەشە ھەندىك جار بىتتە ئەگەرى مردن. پەستانى بەرزى خوئى ئەگەر بە باشى كۆنترۇل نەكرىت لەۋانەىە ئالۋزى تەندروسى مەترسىدارى لىبىكەۋىتەۋە، ئەو نىشانانەى لە ئەنجامى ئالۋزىيەكانى پەستانى بەرز لە بۇرپىيەكانى خوئىندا سەرھەلدەدەن برىتتىن لە: سەرسوراپ يان گىزىبون، ماندوۋوبون، بەرگەنەگرتى مەشقى ۋەرزى، ھىلنج، نۆرى لەھۇشچوون، ھەستكردى بە گوشار و توندى يان بازار لە ناۋچەى سىنگ و باسكەكاندا.

تەندروسى

گولان

ژمارە (۷۸۷) ۲۰۱۰/۶/۲۸

۷۰

نەخۇشى سەدەف ناگوازىتەوۋە

سەدەف Psoriasis نەخۇشىيەكى درېزخايەنى پېستە، زياتر لە

تەمەنى نيوان -15 35 سالىدا لە ئافرەت و پياو وەكو يەك سەرھەلەدەت، تا ئىستا ھۆكارى تووشبوون بەم نەخۇشىيە نەدۇزراوۋتەوۋە. لە نەخۇشى سەدەفدا، خانەكانى پىست زۇر بە خىرايى گەشە دەكەن. خانە مردوۋەكان لەسەر پىستدا چىگىر دەبن و چىنىكى ھەوكردوۋى ئەستور دروست دەكەن كە تفرى سېي زىوى لى ھەلەدەوۋرېت. ئىستاش گەلىك كەس پىيانوايە كە نەخۇشى سەدەف بە بەرکەوتن يان بە رىگەى تر دەگوازىتەوۋە، خۇشەختانە نەخۇشى سەدەف لە تووشبووۋە بۇ يەكىكى تر بە ھىچ رىگەيەك ناگوازىتەوۋە. نەخۇشى سەدەف زياتر لەسەر پىستى ئەزۇ، ناوك، باسك، قاچ، ھەروھا لەسەر پىستى سەردا بەدى دەكرېت و لەوانەيە كە خورشت و ئازار پەيدا بكات. نىشانەكان لەخۇيانەوۋە دېن و دەرۋن، بەلام ھۆكارى وەكو شەكەتتى دەرۋونى، گۇرانى كەش و ھەوا، ھەوكرن، ھەندىك جۇرى دەرمان كارىگەرى دەكەنە سەر زيات و كەمبونى نىشانەكان.

دواكەوتنى قسەكردن لە مندالاندا

دەتوانىت لاسايان بكاتەوۋە، بۇيە كەرەكان لالەن. ئەگەر مندال فىزى وتنى وشەيەكى بە مانا نەبوو لە تەمەنى 1.5 سالىدا، پىويستە لەلەين دكتۇرى مندالانەوۋە بىنرېت بۇ دۇزىنەوۋە و چارەسەركردى ھۆى دواكەوتنى قسەكرن، ھەروھا لەلەين دكتۇرى قورگ و لووت و گوئى بۇ پشكىنى وردى گوئەكان بۇ ھەلسەنگاندنى تواناي بىستن. ھۆكارى دواكەوتنى قسەكرن لە رېژىيەكى كەمى مندالاندا زگماكيە، ھۆكارەكانى ناتەواوى بىستنىش برىتىن لە سەقەتى زگماكى، ھەوكرن و تاي بەرز، شكانى بنكەى كاسەى سەر بە زەبر يان كارەسات.

بە گشتى كە مندال درەنگ فىزى قسەكرن دەپت يان لە قسەكرن دواكەوتى Delayed speech، دەپتە مايەى نىگەرانى بۇ خىزان. مندال لە تەمەنى يەك سالىدا بۇ يەكەم جار فىزى وتنى چەند وشەيەك دەپت كە دەرۋبەر لىيان تىناگەن. پاشان بەرە بەرە فىزى وتنى رستەى دوو وشەيى دەپت، ئىنجا وتنى رستەى سادە. ئەمەش ھەموۋى لە پىش تەمەنى 2-3 سالىدا بەدى دەكرېت. پىويستە ئەو راستىيە بزانرېت كە قسەكرن راستەوخۇ بەندە بە بىستن، بەين بىستنى وشەكان مندال فىزى قسەكرن نايىت، مەرۋف گوئى لە دەنگەكان دەپت ئىنجا

خۆنەويستەنەيە كە ھەرگىز لەژىر كۆتۈرۈلى مندالەكەدا نىيە. تەمەلبونى چا زياتر لەو مندالانەدا دەبىرېت كە چاۋنكىان دوچارى دووربىنى يان كورتىبى دەپت. بە گشتى ھىچ نىشانەيەك لە مندالە تووشبوۋەكان بە تەمەلبونى چا بەدى ناكرىت تەنيا ئەوۋ نەپت كە لە ھەندىك مندالدا چاۋنك بە تەواوى بە ھەمان ناراستە لەگەل چاۋكەى تردا ناچوليت. تەمەلبونى چا چارەسەردەكرېت بە گرتنى چاۋە ساغەكە يان دانانى چاۋىلكەى تايىبەت Penalization بۇ ئەوۋى كە مېشك خۇى لەگەل چاۋە تەمەلبوۋەكە بگۈنچىنېت. وا باشە كە چارەسەركرن بەر لە تەمەنى 6 سالىدا ئەنجام بدرېت پىش ئەوۋى كە چاۋ بە تەواوى گەشە بكات.

پەردەى گوئى

تەندروستى

گولان

ژمارە (۷۸۷)
۲۰۱۰/۶/۲۸

۷۱

بەرپرسى فاىلى تەندروستى: د.عادل حوسىن
بۇبابەت و سەرنجەكانت پەيوەندى بگە :

Mobile: 07504789450

Email: tendrusti@gulan-media.com